

ших Записках т. XLVI. До неї д. Хвойка додав свої замітки, де збиває погляд д. Вовка, мов то описані ним кївські орнаментовані мамутові кли належать пізньо-магідаленській добі, та доводить, що вони належать до часів старших, „чистої доби мамута“. Я в сю контрверсію не буду ближше входити, але піднесу гадку автора, піднесену і мною при реферованню розвідки д. Вовка на секції — що переносити західню класифікацію на наші нахідки та підганяти під їх типи наші явища, поки що зовсім передчасно.

Крім того знаходимо замітку д. Павлуцького про нахідки бронз під м. Нікополем, які автор вважає фрагментами грецької бронеї (кінного вояка) з V в. перед Хр., і вступну статтю Біляшевського, де він ставить різні дезідерати українській археології. Тут зовсім оправдане його бажання, аби вся увага дослідників не звертала ся на археологію передісторичну та княжих часів, а зайняла ся також старинностями пізнійшими. Додамо до нього ще инше — аби поліпшені були способи дослідів старинностей, і дорогоцінні могили й инші останки культури не нищили ся безповоротно ріжними псевдо-археологами. *Nomina sunt odiosa*, але на наших очах безповоротно нищать ся ріжними „копачами“, навіть з дуже поважними іменами, *cum summo appensu* наукових інституцій, такі останки, і в результаті появляють ся „колекції“, з якими потім незнати що робити.

В відділі хроніки, де зібрані відомости про діяльність наукових товариств та про археологічні нахідки, піднесено м. и. звістку про проєктовану полтавським земством публікацію вірців українського артистичного промисла. Фонди на те вже признані земством, і незадовго видавництво має початись. При тій нагоді поставимо дезідерат — аби в сїм виданню використаний був зарівно матеріял з західніх українських земель, і між ним — дорогоцінні мотиви галицького домашнього артистичного промисла.

М. Грушевський.

В. В. Хвойко — Каменный вѣкъ средняго Приднѣпровья, Мва, 1901, ст. 77, 4^о.

Під таким титулом недавно появилa ся відбитка з І т. Трудів кївського археологічного з'їзда праці д. Хвойка, де він здав нарешті справу зі своїх голосних розкопок, досі описуваних лише иншими ученими на підставі його комуїкатів уривками, частинами. Нарешті настав час ближше приглянути ся сим розкопкам, що відкривають нову сторону в передісторії нашого Подніпровья; дивно тільки, що в таку невелику працю д. Х. се стиснув. Так певне подумає кождий, беручи в руки сю працю з таким претенсіозним титулом. Дійсно, на 77 сторонах д. Хвойко описав кільканадцять стадій палеолітичної й неолітичної культури, не-

реважно великих і інтересних, так що докладне дослідження кожної зайняло-б спору книжку. Д. Хвойко збуває їх на кількох сторонах, або й кількома рядками, бо описує розкопки й нахідки сумарично, не дає докладного означення ситуацій і розміщень нахідок, схем їх (ситуаційні рисунки зроблені в малих розмірах, незвичайно лихо, і нічого не пояснюють, а є навіть і просто хибні часами — нпр. на с. 32 ситуаційна малпа перевернена на другий бік). По друге — він зовсім не студіює матеріалу, не порівнює його з аналогічними нахідками (деякі, зовсім przypadкові й скупі примітки дала вже „редакція“), а дає тільки апріорні, більш або менше фантастичні*) „обція заключенія“, де малює „картину времени, къ которому относятся мои находки и въ какое жили тогдашніе обитатели нашего края“, опираючи ся головни на своїх „впечатленія“ з розкопок, що, розуміть ся, лишають ся його суб’єктивним добром, якого об’єктивну вартість годі устави.

Взагалі ся автентична публікація вповні стверджує вражіння, яке давали попередні уривкові донесення з других рук: д. Хвойко, маючи орієнтаційний хист, натрапив на велику масу дуже цікавих стацій і пам’яток передісторичного життя і, не маючи найменшого наукового приготування й не знайшовши ні звідки проводу, вказівок і стримання, поручаючи до того від себе робити розкопки ріжним факторам, безповоротно понсував величезну масу дорогоцінного археологічного матеріалу. За сі свої подвиги він дістав публичну подяку археологічного з’їзда, а московське археологічне товариство „прикрасило“ тепер Труды з’їзда „впечатлѣніями“ сього голосного „конача“**).

Сумно стоїть справа з нашою археологією.

М. Грушевський.

В. П. Клиггеръ, Сказочные мотивы въ исторіи Геродота (Университетскія Извѣстія київські, 1902, XI, ст. 1—109).

Що таке казковий мотив? Можемо сміло сказати, що кождий найзвичайніший факт людського життя, взятий сам про себе, може бути казковим мотивом. Дитина родить ся і хтось при її вродженю пророкує їй добру або лиху долю — факт найзвичайніший у світі — в дійсности і в казках; чоловік виростає в бідности, в тяжких пригодах, а в кінці добиває ся добробиту, власти, впливу, або навпаки, родить ся

*) Прочитати хоч би слова його на с. 74 - 5: „судя по черепамъ, является очевиднымъ, что обитавшій здѣсь народъ былъ арійскимъ“; додати тільки, що й номірів черепів не подано!

**) По вискладанню вже сього довідав ся я, що петербурська археологічна комісія відібрала д. Хвойку право робити розкопки.